

تحلیل گفتمان امام و رهبری در حوزه تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت

محمد رضا مرادی^۱، سپهر قاضی نوری^۲، محمدرضا حسینی^۳، فرزاد طرهانی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۵/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۱/۱۹

چکیده

مقاله حاضر با هدف تبیین گفتمان امام و رهبری در حوزه تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت، با استفاده از پژوهش کیفی و رویکرد مبتنی بر نظریه داده بنیاد انجام شده است. در این مقاله، از نرم افزار مکس.کیودا برای کد گذاری و تحلیل محتوای کمی و کیفی کلیه آثار و فرمایش های مرتبط با علم و فناوری حضرت امام خمینی (ره) و حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) استفاده شده است. بر اساس آنچه که در این پژوهش گذشت می توان بیان نمود که در شرایط علی اثرگذار بر اقتدار علمی، فناوری و نوآوری شامل ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، استقلال اقتصادی و نفی سلطه بیگانه و شرایط مداخله گر شامل نگاه اقتصادی به علم و فناوری، امنیت اقتصادی، حرمت مالکیت و سرمایه های مشروع و اقتصاد رقابتی سالم، شفاف و بدون رانت و متغیرهای زمینه ای شامل خودباوری و اعتماد به نفس، نظام ملی نوآوری، افزایش و توسعه پژوهش، مرزشکنی و مرجعیت علمی تعیین شده اند. سرانجام رفاه اقتصادی و اجتماعی، تولید ثروت، غرور ملی و اقتدار ملی از انتظارات و پیامدهای این گفتمان شناسایی شده است.

کلیدواژه ها: علم، فناوری و نوآوری، تولید ثروت، گفتمان امام و رهبری.

۱. دانش آموخته دکتری مدیریت راهبردی دانش دانشگاه عالی دفاع ملی و نویسنده مسئول (رایانامه:

mr.moradi43@gmail.com)

۲. استاد گروه مدیریت فناوری اطلاعات دانشگاه تربیت مدرس

۳. عضو هیات علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

۴. عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی مالک اشتر

مقدمه

تحولات دانش پایه، اقتصادهای مبتنی بر منابع مادی، مانند اقتصاد جمهوری اسلامی ایران را دچار چالش جدی و اساسی کرده است. سلطه‌گران به واسطه اقتدار و ثروتی که از برکت علمی که به آن دست پیدا کردند، توانسته‌اند به همه‌ی دنیا زور بگویند و آن‌ها را مورد انواع حمله‌ها و زورگویی‌ها قرار دهند. با توجه این چالش‌های فرارو، رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تأکید دارند که کشور باید به مرحله‌ای برسد که علم و ثروت هم افزایی پی‌درپی داشته باشند و می‌فرمایند آن روزی که ما بتوانیم درآمد کشور را از راه دانش به دست آوریم و در چاه‌های نفت را پلمپ کنیم آن روز، روز خوبی برای ملت ایران خواهد بود.

علی‌رغم رشد و توسعه چشمگیر علمی کشور در ۱۲-۱۰ سال اخیر و ارتقاء جایگاه علمی آن در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی و نیز برخورداری از امکانات و سرمایه‌های فراوان طبیعی و انسانی، مسائل و چالش‌هایی برای دستیابی جمهوری اسلامی به توان تولید ثروت و اقتدار از دستاوردهای علمی و فناوری وجود دارد. برای استقرار راهبرد تبدیل علم به ثروت، کارآفرینی و ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب برای نیروهای کار دانشی روزافزون، ارتقای سطح زندگی و جایگاه کشور در اقتصاد جهانی، گسترش و تعمیق فرآیند توسعه صنعتی و پی‌ریزی یک ساختار صنعتی پویا و رقابت‌پذیر با قابلیت نفوذ در بازارها و شبکه‌های ارزش بین‌المللی، تغییرات نهادی و ارتقای ظرفیت‌ها و توانمندی‌های حوزه‌های مختلف فناوری و توسعه سرمایه‌های زیربنایی، فیزیکی و انسانی در جهت ایجاد تعامل با اقتصاد جهانی، توجه به زنجیره کامل علم و فناوری و تجاری‌سازی دستاوردهای آن ضروری است. رهبر معظم انقلاب روی تکمیل این زنجیره تأکید دارند و می‌فرمایند: «... زنجیره‌ی علم و فناوری .... یعنی این زنجیره‌ی از ایده و فکر و سپس علم و سپس فناوری و سپس تولید و سپس بازار را ما باید تکمیل بکنیم و الا اگر چنانچه ما کار تحقیقاتی را کردیم، به فناوری هم رسیدیم، اما مثلاً تولید انبوه نشد، یا بازار برایش پیش‌بینی نشد، این ضربه خواهد خورد، همه‌ی اینها بایستی مورد توجه قرار بگیرد و این زنجیره‌ی کار علمی، تا تولید و بازار بایستی دنبال بشود؛ یعنی نگاه‌ها باید روی مجموع این زنجیره باشد» (بیانات معظم‌له در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۲/۰۶/۰۶).

جمهوری اسلامی ایران با توجه به قابلیت‌ها و توانمندی‌های فراوانی که در تولید علم از خود نشان داده است، می‌تواند با یک مدیریت صحیح در سطح راهبردی با بهره‌گیری از الگویی مبتنی بر گفتمان امام و رهبری، دستاوردهای علمی و فناوری خود را به ثروت تبدیل نماید و به

جایگاهی که در سیاست‌های کلی علم و فناوری و سند چشم‌انداز بیست‌ساله ترسیم شده است نائل گردد.

هدف پژوهش حاضر "تبیین و پیاده‌سازی گفتمان امام و رهبری شامل بیانات، پیام‌ها و مکتوبات حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت" است. برای دستیابی به این هدف، سؤال اصلی عبارت است از اینکه "گفتمان امام و رهبری پیرامون تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت چیست و چه اجزایی دارد؟"

اهمیت این تحقیق در ایجاد پل و ارتباطی میان حوزه نظر و عمل و به عبارتی اجماع در خصوص نحوه و چگونگی برخورد با موضوع مربوط به تولید علم و فناوری و تحصیل ثروت از طریق آن، در میان مدیران راهبردی کشور در این زمینه است تا با ارائه راهکارهایی در حوزه نظری و کاربردی، امکان رشد و توسعه اقتصادی کشور و بهبود کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی مردم با ارتقاء شاخص‌هایی چون ایجاد و افزایش فرصت‌های کارآفرینی، اشتغال، توزیع مناسب ثروت، امکان ایجاد فرصت‌های برابر و دسترسی آسان به منابع فراهم گردد و ضرورت این تحقیق از آن جهت است که بدون این گفتمان می‌توان بروز مشکلات و مسائلی را چون تکرار خطاها و اشتباهات به‌عنوان عاملی بازدارنده در حوزه‌های تصمیم‌گیری، انجام دوباره کاری‌ها و تأخیر در تصمیم‌گیری‌های به‌موقع و درست در ارتباط با موضوعات و موارد مشابه را برای این حوزه متصور دانست.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

با شکل‌گیری اقتصادهای مبتنی بر دانش، تولید علم و فناوری به‌منظور رشد درون‌زا، انتقال و جذب فناوری به‌عنوان راهی میان‌بر و توجه به کشش بازار و تجاری‌سازی علم و فناوری در چارچوب مفهوم نوآوری و مدل‌های آن در سطح ملی شکل گرفت (قاضی نوری و همکاران، ۱۳۹۲) و از این رهگذر است که علم و فناوری اساسی‌ترین عناصر جریان توسعه اقتصادی بوده و کشورهای موفق و پیشرو آن‌هایی هستند که بتوانند دستاوردهای علم و فناوری را از روش‌ها و الگوهای مختلف به ثروت تبدیل نمایند.

علم

علم بخش خاصی از معرفت بشری را شامل می‌شود که از ویژگی‌هایی چون: نظام‌یافته بودن، آزمون‌پذیر بودن و زبان دقیق و جهانی (مانند زبان ریاضی) و امثالهم برخوردار است و با درک قوانین طبیعت به کشف دانش بنیادی درباره دنیا جهان‌هستی و تمام اشیا زنده منتهی می‌شود (گروه مطالعاتی دانشکده مدیریت راهبردی، ۱۳۸۷: ۱۴۳).

در وسیع‌ترین مفهوم به معنای آموزش یا دانش است. اما واژه انگلیسی "science" به‌عنوان اصطلاحی کوتاه شده برای علوم طبیعی به‌کار می‌رود و هنوز هم نه‌تنها همه مطالعات منظمی را که ما علم می‌نامیم دربر می‌گیرد، بلکه مطالعات منظم تاریخ یا فلسفه را نیز شامل می‌شود. بنابراین علم را می‌توان رشته‌ای از مطالعات بشری دانست که به‌صورت نظام‌یافته، به مشاهده و بررسی و طبقه‌بندی واقعیات مادی یا ذهنی و ماهیت رفتار جهان طبیعی یا فیزیکی دست می‌زند (دمپی‌ر، ۱۳۸۳: ۱)؛ (مهدوی، ۱۳۸۵: ۲۰۶). با این هدف که دانش و شناخت و درک جدیدی از جهان به دست آورد و معمولاً آن دانش و شناخت و درک جدید را به‌صورت قوانین کمی تنظیم و اثبات نماید (مهدوی، ۱۳۸۵: ۲۰۷).

فناوری

برای این مفهوم تعاریف متفاوتی ارائه می‌گردد. از تعاریف ساده‌ای چون عامل تبدیل منابع به کالا و خدمات و کاربرد علم در راستای پاسخ‌گویی به یک یا چند نیاز تا تعاریفی که به معرفی عناصر تشکیل‌دهنده فناوری از قبیل: ماشین‌آلات و تجهیزات فیزیکی روش‌ها و دستورالعمل‌ها توانایی‌های انسانی سازمان‌دهی و مدیریت می‌پردازند. خلیل طاروق (۱۳۸۵) فناوری را کاربرد عملی دانش می‌داند که در محصولات، خدمات و فرآیندها ظهور پیدا می‌کند و ابزاری است که به کمک سعی و تلاش آدمی می‌آید. مجموعه تمامی لوازم مورد نیاز برای تبدیل ورودی به خروجی در یک کسب‌وکار به‌گونه‌ای که موجب منفعت گردد (طاروق، ۱۳۸۵: ۴).

در تعریف دیگر، فناوری مجموعه‌ای متشکل از اطلاعات، ابزارها و تکنیک‌هایی که از علم و تجربه عملی نشأت گرفته‌اند و در توسعه، طراحی، تولید و به‌کارگیری محصولات، فرایندها، سیستم‌ها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرند (ویتوریو و کی‌یزا، ۱۳۸۴: ۱۸).

برخی از مفاهیم کلیدی مرتبط با فناوری و نقش آن‌ها در رقابت به شرح ذیل می‌باشند:
الف) فناوری در قالب محصولات و نیز فرآیندها یا روش‌های مورد استفاده در خلق محصولات و خدمات جدید متبلور می‌شود؛

ب) فناوری اطلاع یافتن از چگونگی به کارگیری دانش علمی و مهندسی برای دستیابی به نتایج عملی یعنی محصولات، فرایندها و خدمات یا دانستن چگونگی دستیابی به نتایج عملی بر اساس تجربه است؛

ج) فناوری باید همراه با علم و تجربه عملی (تکنیک) انجام شود. تکنیک، دانشی خاص است که هدف آن حل مسائلی ویژه است که به صورت موردی و بر اساس تناسب واقعی و مستقل از دانش مربوط به اصول عمومی زیرساختی آن، مورد پذیرش قرار می‌گیرد؛

د) برای ایجاد و توسعه فناوری دو فرایند مشخص می‌توان در نظر گرفت. از یک سو، فرآیندی که از دانش علمی آغاز می‌شود و کاربردهایی عملی به دنبال دارد و از سوی دیگر، فرآیندی که با گردآوری دانش تجربی آغاز شده است و از طریق عمومیت بخشیدن، به ایجاد فناوری منجر می‌گردد؛

ه) از دیدگاه تجاری، فناوری به خودی خود مطلوب نیست مگر آنکه با اهداف نوآورانه ارتباط داشته باشد؛

و) فناوری، علم و تکنیک همگی صورت‌هایی از دانش صریح و متبلور هستند. در شرکت‌ها، همچنین صورت‌هایی از دانش ضمنی (پنهان) وجود دارد نظیر دانشی که در میان مردم، سیستم‌های مدیریتی، فرهنگ و ارزش‌ها متبلور شده است که واضح نیستند اما عاملی کلیدی برای حل مشکلات و دستیابی به نتایج به‌شمار می‌روند (همان: ۲۰-۱۹).

جدول ۱. خلاصه تعاریف و محورهای فناوری

نویسندگان	خلاصه تعاریف فناوری
خلیل طارق (۱۳۸۵) (۵-۴)	فرآیند ترکیب نظام مند ابزار، دانش فنی، و اطلاعات لازم برای به کارگیری ابزار و نیز مهارت‌های انسانی مورد نیاز برای استفاده از دانش و ابزار.
دلاور و همکاران، ۱۳۹۱	دانشی است که در امر تولید، تجاری سازی و توزیع کالا و خدمات به کار می‌رود و وسیله‌ای است جهت ارتقای توانایی‌های فیزیکی و فکری انسان و ابزاری برای تبدیل منابع ساده به منابع و کالاهای پیچیده می‌باشد.
احمدپور، مقیمی، ۱۳۸۸	فناوری از منظر یونیدو مجموع اجزای فناوری و رویکردهای مدیریتی است. اجزاء فناوری شامل لوازم مورد نیاز برای تبدیل یک ایده مهندسی به محصول به گونه‌ای که موجب کسب منفعت گردد. این لوازم، اجزاء یا پارامترها یا مولفه‌های فناوری نامیده می‌شوند.
سازمان توسعه	دانش و تجربه‌ای است که در ساختن کالا، روند تولید و یا عرضه‌ی خدمات به کار می‌رود.

نویسندگان	خلاصه تعاریف فناوری
همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۰۰، عامری، ۱۳۸۰	این دانش و تجربه در اختراع، طرح صنعتی و یا مدل مصرفی تجلی می‌یابد و یا اینکه در اطلاعات، مهارت‌های فنی و یا در خدمات و کمک‌هایی که به وسیله‌ی کارشناسان برای طرح، تأسیس و به کارگیری و یا نگهداری از یک کارخانه صنعتی و نیز مدیریت و سازمان-دهی آنها به کار می‌رود بازتاب یافته است
لیریا بنت (۲۰۰۷): (۱۰)	معانی فناوری را می‌توان شامل: ماشین آلات و ابزار تولید، سیستم‌های سازمان دهنده از قبیل کارخانه ها، علوم کاربردی، روشهای دستیابی یا روشهای که هدفشان دستیابی به یک موضوع خاص است از قبیل بهره‌وری، رضایت انسان، یا کنترل بر محیط پیرامون دانست.
ویتوریو و کی یزا (۱۳۸۴: ۱۸)	مجموعه‌ای متشکل از اطلاعات، ابزارها و تکنیک‌هایی که از علم و تجربه عملی نشأت گرفته‌اند و در توسعه، طراحی، تولید و به‌کارگیری محصولات، فرایندها، سیستم ها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرند.
خلیل طارق (۱۳۸۵): (۶-۴)	کاربرد عملی دانش که در محصولات، خدمات و فرآیندها ظهور پیدا می‌کند و ابزاری است که به کمک سعی و تلاش آدمی می‌آید. مجموعه تمامی لوازم مورد نیاز برای تبدیل ورودی به خروجی در یک کسب و کار به گونه‌ای که موجب منفعت گردد. روش فنی مبتنی بر دانش (درک ما از طبیعت) برای رسیدن به یک هدف خاص است که در برگیرنده مجموعه دانش، محصولات، فرآیندها، ابزارآلات، روش ها و سیستم هایی است که جهت خلق کالا و خدمات بکار گرفته می‌شوند.

تفاوت علم و فناوری

علم و فناوری در مسیر توسعه خود هم‌گرایی‌هایی را با یکدیگر تجربه می‌کنند، اما همیشه به این معنا نیست که علم و فناوری هر دو در یک مسیر گام برمی‌دارند بلکه در ماهیت و اهداف خود دو مفهوم متفاوت هستند.

علم را می‌توان جستجوی قوانین موضوعی حاکم بر پدیده‌های طبیعی، بدون توجه به کاربردهای اقتصادی آن دانست، در حالی که فناوری کاربرد مستقیم اصول و قوانین علمی برای زندگی انسان در فرآیند تولید است.

فناوری با دانش چگونگی و علم با دانش چرایی مرتبط است. به عبارتی می‌توان علم را زاینده دانش و فناوری را تسهیل‌گر ثروت مادی دانست (قاضی نوری، ۱۳۸۱: ۶) و تنها وقتی برای چیزهای جدید، به راه انداختن یک سیستم یا ارائه یک خدمت، علم به اجرا گذاشته می‌شود ما

وارد قلمرو فناوری می‌شویم. بر این اساس متخصصان، تفاوت‌هایی را میان علم و فناوری بر می‌شمارند (همان: ۷-۸).

درحالی‌که هدف اساسی علم و فناوری هر دو دستیابی به شناخت انواع منابع است، فعالیت‌های علمی در جهت ایجاد اطلاعات اساسی و بالقوه برای توسعه فناوری به‌کار می‌روند. علم مرز ندارد و در تمام جهان منتشر می‌شود و فناوری محدود به مرزهای تجاری است. فعالیت‌های علمی بر حسب محاسن ذاتی و فناوری بر حسب میزان کمک به اهداف اجتماعی و اقتصادی ارزیابی می‌شوند.

علم، دانش عام با هدف افزایش دانایی ما درباره طبیعت و جامعه است که بر اساس ثبات و توانایی آن در توضیح و پیش‌بینی پدیده‌ها، مورد پذیرش عموم قرار گرفته است. فناوری، دانشی عام با هدف شناخت راه‌حل‌های عمومی برای مسائل خاص است که بر اساس توانایی کاربرد مؤثر آن پذیرفته شده است؛ علم، فناوری و تکنیک صورت‌هایی از دانش هستند که می‌توانند بر اساس سطوح عمومیت یافتن، اهداف و پذیرش از یکدیگر متمایز شوند؛ علم و فناوری هر دو صورت‌هایی از دانش عمومی به‌شمار می‌روند به‌طوری‌که دانش آن‌ها در سطح بالاتری از دانش‌کاری پایه قرار دارد؛ تکنیک، صورتی از دانش خاص است و می‌توان آن را مهارت حل مسأله بدون اطلاع از اصول زیرساختی دانست؛ در صورت توجه به اهداف می‌توان اظهار داشت، علم، دانش مرتبط با پدیده‌های طبیعی یا اجتماعی است، درحالی‌که فناوری و تکنیک هر دو به دانش فنی یعنی نتایج عملی مربوط می‌شوند؛ پذیرش نیز بر اساس معیارهای متفاوتی صورت می‌گیرد به‌طوری‌که علم هنگام پذیرش جامعه علمی هویت پیدا می‌کند درحالی‌که فناوری و تکنیک در صورت حل مسائل خاص و دستیابی به اهداف عملی به رسمیت شناخته می‌شوند (ویتوریو و کی‌یزا، ۱۳۸۴: ۲۲-۱۸).

علم و فناوری دو جریان موازی از دانش هستند که می‌توانند مستقل از هم وجود داشته باشند و درحالی‌که هر کدام جنبه‌های نظری و عملی خودشان را دارند، وابستگی‌ها و روابط متقابل دارند و می‌توان گفت زمانی علم، منبع و ابزاری برای توسعه فناوری‌های جدید است و زمانی نیز فناوری به‌عنوان منبع و وسیله‌ای برای گسترش جبهه‌های علم و دانش علمی است و در مجموع این تعامل دوسویه است (هارد، ۱۹۹۴: ۱۳۱-۱۲۵)؛ (بروکس، ۱۹۹۴: ۶۷۷)؛ (ماکسلی، ۱۹۸۹: ۵۷-۴۵)؛ (خوش‌چهره، ۱۳۸۸).

تجاری سازی

این مفهوم که نوآوری فرآیند کسب و کار از طریق خلق ایده‌های جدید و بصیرانه و رساندن موفقیت‌آمیز آن‌ها به بازار است (جان ورلوپ، ۱۳۹۰: ۳۲) نشان می‌دهد که اساس نوآوری یا روش تحقق آن در مفهومی به نام تجاری‌سازی است و یا اینکه تجاری‌سازی بخش مهمی از فرایند نوآوری و عامل خلق ارزش و ثروت است و اهمیت تحقیقات به نوآوری و اهمیت آن در رسیدن به سود اقتصادی است (فکور، ۱۳۸۵: ۳۲-۲۴). منظور از خلق ارزش و تولید ثروت، تبدیل علم و فناوری به درآمد و رفاه اجتماعی است (همان). تجاری‌سازی فرآیندی است که طی آن ایده‌ها، یافته‌های تحقیقاتی بخش دانشگاهی به محصولات، خدمات با کاربردهای عملی و یا استفاده ارزشمند و فرآیندهای قابل عرضه در بازار تبدیل می‌شود که از طریق آن، یافته‌های حاصل از تحقیق به بازار آورده می‌شوند و ایده‌ها یا یافته‌های جدید به محصولات و خدمات جدید یا فناوری‌های قابل فروش در سراسر جهان، توسعه می‌یابند. به عبارت دیگر تجاری‌سازی تحقیقات، مجموعه تلاش‌هایی است که منظور آن‌ها فروش نتایج و یافته‌های فعالیت‌های دانشگاهی با هدف کسب سود و ارتباط هرچه بیشتر آموزش و پژوهش با اهداف اقتصادی و اجتماعی می‌باشد (فکور، ۱۳۸۵: ۳۲-۲۴)، (متلا، ۲۰۰۷).

از این‌رو چرخه اقتصاد دانش‌محور تا زمانی که دانش تولید شده در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با انتقال به مراکز صنعتی و خدماتی تجاری‌سازی نشود، کامل نخواهد شد (کوان و پال، ۲۰۰۰). تجاری‌سازی هنگامی آغاز می‌گردد که یک کسب و کار به‌عنوان روشی برای استفاده از پیشرفت‌های علمی و دانش‌ها و فناوری‌های جدید، با هدف پاسخ به نیاز بازار از طریق در اختیار گرفتن ایده‌ها، پروراندن و توسعه آن‌ها با دانش مکمل، طراحی، توسعه، آزمایش نمونه اولیه، ساخت، تولید و بازاریابی و شامل تلاش‌های بعدی برای ارتقاء محصول، ایجاد شود و انتخاب مدل تجاری‌سازی، مبنای این فرایند و انتخاب راهبرد تجاری‌سازی در قلب این فرایند است که اشاره به انتخاب مسیری دارد که یک سازمان به‌وسیله آن قصد دارد از یک نوآوری و محصولات حاصل از آن درآمد و سود به‌دست آورد (مهتا، ۲۰۰۸)؛ (ورکاترن، ۲۰۰۴).

به‌طورکلی دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی، تولید و تجاری‌سازی محصولات تحقیقاتی یا مالکیت‌های معنوی را تسهیل می‌کنند (سیگل و رایت، ۲۰۰۷). مارک من و همکاران (۲۰۰۸)، موضوع تجاری‌سازی تحقیقات به‌ویژه برای فناوری‌هایی که مبتنی بر تحقیقات دانشگاهی است را یک مسئله اساسی می‌دانند. علاوه بر این، نحوه مدیریت مطلوب یک شرکت در ایجاد ارزش از

تجاری سازی فناوری به میزان قابل توجهی وابسته به اتفاقاتی است که قبلاً روی محصول توسعه داده شده، پدید آمده است (یعقوب و همکاران، ۲۰۱۱).

اقدامات متفاوتی برای تجاری سازی محصولات تحقیقاتی وجود دارد که به عنوان مثال بسته به این موضوع که محصولات باید مبتنی بر نیازهای صنعتی و مرتبط با بخش خصوصی یا برای تقویت فعالیت های اقتصادی یا ایجاد شغل جدید باشد، این اقدامات نیز می تواند متفاوت باشد (نوریان و همکاران، ۲۰۱۵). یافته ها و نتایج تحقیقاتی تا هنگامی که در عرصه عمل استقرار نیابند و عواید آن ها نصیب جامعه نشود، نمی توانند منشاء رفاه عمومی و ثروت انسان ها باشند. تجاری سازی و انتقال یافته های تحقیقاتی به عرصه صنعت و بازاریابی بی اغراق یکی از پیچیده ترین مراحل فرایند نوآوری است (بندریان و موسائی، ۱۳۸۸).

گنز و استرن (۲۰۰۳)، بر این باورند که تجاری سازی تحقیقات و علم تولید شده اقدامی ضروری برای جبران هزینه های تحقیق و توسعه دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی است که می تواند هم امکان سرمایه گذاری در فناوری های بهتر و پیشرفته تر را برای محققان و مراکز تولید علم فراهم کند و هم به توسعه یافتگی کشور و رقابت پذیر شدن آن در کلیه صنایع، به ویژه صنایع پیشرفته کمک شایانی نماید (گنز و استرن ۲۰۰۳).

سیاست تجاری سازی مالکیت فکری برای در نظر گرفتن حقوق مالکیت، به اشتراک گذاری سود و سایر حقوق مرتبط دیگر، طراحی شده است (اب عزیز و همکاران، ۲۰۱۱). از سیاست های دیگر تجاری سازی یافته های پژوهشی، مرکز مدیریت تحقیقات و یا دفتر انتقال فناوری است که نقش مهمی را در توسعه، هماهنگی و تسهیل تجاری سازی در دانشگاه ها ایفا می کند (ساستری، ۲۰۰۷، جنسن و ترزبای، ۲۰۰۱).

از چالش های مرتبط با انتقال یافته های پژوهشی به بازار می توان به کمبود بودجه، عدم همکاری بین دانشگاه و صنعت، تاکید نکردن روی نوآوری و فقدان سرمایه انسانی اشاره کرد (گوویندراجو، ۲۰۱۰). نداشتن تخصص در زمینه مورد نظر و در مهارت های مدیریت نیز به عنوان چالش های تجاری سازی یافته های پژوهشی شناسایی و مطرح است (نارایاناسامی و دهلان، ۲۰۱۲). تجاری سازی یافته های پژوهشی یک فرایند و کار چالش برانگیز، خطرناک و پیچیده است، اگر چه غیرممکن برای رسیدن نیست. بر اساس تجزیه و تحلیل تجارب پژوهشگران، عناصر مشترکی وجود دارد که برای موفقیت تجاری سازی یافته های پژوهشی همکاری می کنند. این عناصر به عنوان چارچوب راهبردهای تجاری سازی موثر یافته های پژوهشی برای محصولات پایدار ارائه شده اند.

این چارچوب متشکل از عناصر:

۱) دانش، مهارت و ویژگی شخصی پژوهشگر؛ ۲) خلق ایده؛ ۳) توسعه، بسته‌بندی و ارتقاء محصول پژوهش؛ ۴) روش‌های تجاری‌سازی؛ ۵) ایجاد مزیت رقابتی در بازار؛ ۶) انتخاب شرکای کسب‌وکار؛ ۷) ارتقاء ارتباط با شریک کسب‌وکار؛ ۸) تسهیلات و پشتیبانی است که در مواردی که هدف، تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی است باید مورد توجه قرار گیرد. این عناصر وابسته و مرتبط با یکدیگر هستند و اهمیت آن‌ها یکسان مدنظر قرار می‌گیرد. ویژگی‌های هر عنصر بسته به روشی که یافته‌های پژوهشی تجاری‌سازی می‌شوند متفاوت است. این چارچوب بسته به انواع یافته‌های پژوهشی و زمینه‌های متفاوت تجاری‌سازی می‌تواند ژنریک، پویا باشد و یا شکل خاصی را به خود گیرد (نوریان و همکاران، ۲۰۱۵).

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر شامل تحلیل محتوای کمی و کیفی است. در تحلیل محتوای کمی، واژگان کلیدی و فراوانی آن‌ها احصاء و تحلیل گردید و در بخش تحلیل محتوای کیفی از آنجا که در پژوهش حاضر بر رهیافت نظام‌مند استراوس و کوربین (۱۹۹۸) برای نظریه‌مبنایی که بر استفاده از گام‌های تحلیل داده‌ها مشتمل بر کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) تأکید دارند، استفاده شده است. این کدگذاری‌ها و مقوله‌بندی آن‌ها به کمک نرم‌افزار مکس.کیودا انجام شده و در نهایت از طریق پرسشنامه به تایید خبرگان رسید.

برای تبیین گفتمان امام و رهبری، ابتدا مفاهیم مرتبط با موضوع علم و فناوری و تولید ثروت از این طریق و نیز نگاه اسلام در این باره از کتب و مقالات علمی استخراج و سپس کلیه اسناد و مدارک منتشره در ارتباط با حوزه مورد بررسی از سوی حضرت امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) که در بسته نرم‌افزاری مجموعه آثار ایشان منتشر شده است و کلیه اسناد، مدارک و رهنمودهای منتشره در ارتباط با حوزه مورد بررسی از سوی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در نرم‌افزار حدیث ولایت و سایت رسمی ایشان به شکل تمام‌شمار مورد بررسی قرار گرفته است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

برای تحلیل گفتمان هر چه دقیق‌تر آثار و بیانات امام و رهبری در حوزه تبدیل علم و فناوری به ثروت، ابتدا با استفاده از نرم‌افزار مکس.کیودا مفاهیم مرتبط با این گفتمان استخراج و مورد تحلیل محتوای کمی و کیفی گردید. تحلیل محتوای به دنبال یافتن میزان تأکیدات امام و رهبری بر

اساس موضوع علم و فناوری و تولید ثروت یا مفاهیم و عبارات مرتبط با آن بود. در تحلیل محتوا، کلمات و مفاهیم کلیدی مرتبط با هدف مطالعه به نحوی انتخاب شد که کلیه مفاهیم مطرح شده را پوشش دهند و امکان تحلیل گفتمان را فراهم کند.

تحلیل محتوی کمی مجموعه بیانات، پیام‌ها و مکتوبات امام و رهبری

نتایج تحلیل محتوای کمی آثار امام و رهبری، که با متن کاوی نرم‌افزار مکس.کیودا از این آثار احصاء گردیده، به ترتیب در جداول شماره ۲ و ۳ ارائه شده است.

جدول ۲. واژگان استخراج شده بر اساس تحلیل محتوای کمی از صحیفه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)

واژگان	فراوانی
علم	۱۲
دانش	۱۴
پیشرفت اقتصادی	۵
ثروت	۶
خودکفایی	۲
استقلال اقتصادی	۷
استقلال	۱۴
اقتصاد سالم / اقتصاد صحیح	۵
رفاه اجتماعی	۴
عدالت	۲
عدالت اجتماعی	۲
استعدادها و سرمایه‌های انسانی	۳

جستجو آثار و مکاتبات و بیانات و پیام‌های حضرت امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) در ارتباط با تولید ثروت از طریق علم و فناوری نشان می‌دهد ایشان هیچ‌گاه مستقیماً عبارت «تولید ثروت» و «فناوری» را به کار نبرده‌اند اما به واژه‌های مشابه و نزدیک این مفهوم اشاراتی داشته‌اند. با توجه به اینکه مفاهیم نظام ملی نوآوری و اقتصاد مبتنی بر علم و فناوری و اقدامات مربوطه در کمتر از سه دهه اخیر مورد توجه دولت‌ها قرار گرفته و برجسته شده است و این موضوع به دوران عمر پربرکت حضرت امام خمینی (ره) بر نمی‌گردد، پژوهشگر فرض می‌کند ایشان برای اشاره به مفهوم تولید ثروت از طریق علم و فناوری از عبارات و واژه‌های علم و دانش، پیشرفت و استقلال اقتصادی، ثروت، اقتصاد سالم، عدالت اجتماعی، رفاه اجتماعی و استعدادها و سرمایه‌های انسانی استفاده کرده‌اند.

جدول ۳. واژگان استخراج شده بر اساس تحلیل محتوای کمی از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

واژگان	فراوانی	واژگان	فراوانی	واژگان	فراوانی
علم	۳۹۴	مرجعیت علمی	۵	عدالت	۶۷
دانش	۱۵۵	جهاد علمی	۱۰	عدالت اجتماعی	۴
فناوری	۹	ثروت	۱۴۸	اقتصاد دانش بنیان	۶
علم و فناوری	۸	تولید ثروت	۳۷	نوآوری	۵
اقتدار علمی	۴۲	استقلال اقتصادی	۵	تجاری سازی	۷
پیشرفت	۵۱	استقلال ناظر به اقتصادی	۱۰	استعدادهای (سرمایه‌های) انسانی	۷
پیشرفت علمی	۱۴	اقتصاد سالم / اقتصاد صحیح	۱۵	سرمایه گذاری	۵
مرزشکنی	۱۱	رفاه اجتماعی	۹		

متن کاوی با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA12 در آثار و مکاتبات و بیانات و پیام‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مرتبط با علم و فناوری و تولید ثروت از این مسیر، نشان می‌دهد معظم‌له با ۵۴۹ مرتبه تمرکز و اشاره به علم و دانش و ۱۷ مرتبه اشاره به فناوری اهمیت عنصر علم و فناوری را روشن می‌سازد و با این محور ۳۷ مرتبه مستقیماً به عبارت تولید ثروت، ۱۴۸ مرتبه ثروت، ۴۲ مرتبه اقتدار علمی، ۶۵ مرتبه پیشرفت و پیشرفت علمی، ۳۰ مرتبه استقلال اقتصادی و اقتصاد سالم، ۹ مرتبه رفاه اجتماعی، ۷۱ مرتبه عدالت و عدالت اجتماعی، ۶ مرتبه اقتصاد دانش بنیان و ۷ مرتبه تجاری سازی اشاره کرده‌اند. می‌توان از بیان و اندیشه ایشان چنین برداشت کرد که حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، راه تعالی و رستگاری کشور را تولید ثروت مبتنی بر تولید علم و فناوری به همراه عدالت با نگاهی درونگرا و با هدف غایی رسیدن به سعادت اخروی می‌داند.

تحلیل محتوای کیفی مجموعه بیانات، پیام‌ها و مکتوبات امام و رهبری

برای تحلیل محتوای کیفی، ابتدا مجموعه بیانات، پیام‌ها و مکتوبات مرتبط با علم، فناوری و تولید ثروت امام و رهبری به صورت تمام‌شمار، سطر به سطر بررسی، مفهوم‌پردازی، مقوله‌بندی و سپس، بر اساس مشابهت، ارتباط مفهومی و خصوصیات مشترک بین کدهای باز، مفاهیم و مقولات (طبقه‌ای از مفاهیم) مشخص شدند که جمع‌بندی این مفاهیم و مقولات به ترتیب در جدول شماره ۴ و ۵ نشان داده شده است.

جدول ۴. خلاصه‌ای از مفاهیم تبدیل علم و فناوری به ثروت در بیانات و آثار امام و رهبری

مفاهیم	گزاره
خودکفایی	من متاسفم واقعا و همه متاسفند که ما باید احتیاج داشته باشیم به دشمن های خودمان . ما باید خودکفا باشیم.
لازمه پیشرفت علمی خودباوری، امید به موفقیت و حرکت جهاد گونه	پیشرفت علمی بایستی با خودباوری اولاً؛ امید به موفقیت ثانیاً؛ حرکت جهادگونه ثالثاً؛ همراه باشد. چون ما فرض را بر این گذاشتیم که پیشرفت علمی، بایستی با نگاه بومی و با تکیه‌ی به فرهنگ خودمان باشد
خود باوری و توجه به استعداد های درونی	ملتی که هیچ‌کس به او کمک نمی‌کند، درهای محصولات صنعتی و پیشرفتهای فناوری را به روی او می‌بندند، بعد نسل دوم و سوم و چهارم سانتریفیوژ را خودش تولید می‌کند! همه‌ی دارندگان قوای هسته‌ای و صنعت هسته‌ای در دنیا مبهوت می‌مانند.
اقتدار ملی مانع سلطه پذیری	ما وقتی می‌توانیم زیر بار زور نرویم که قدرتمند باشیم
علم نافع محصول علم با تهذیب	و هر چه به سر بشر می‌آید از علم می‌آید ، علم بدون تهذیب
موافقت اسلام با علم سودمند برای مردم	اسلام با تخصص، با علم، کمال موافقت را دارد، لکن تخصص و علمی که به خدمت ملت باشد؛ در خدمت مصالح مسلمین باشد.
علم و فناوری، کلید اصلی تمدن سازی	فرقِ کشورهایی که می‌توانند سرنوشت خود و بلکه بخشی از دنیا را به دست بگیرند، با آن کشورهایی که مثل پر کاهی در امواج سیاستهای جهانی به این طرف و آن طرف می‌روند، در همین است. کلید اصلی هم علم و بر اثر علم، فناوری است
اقتدار علمی موجب عزت و اعتماد نفس ملت	ملتی که از علم و دانش برخوردار بود، فتوحات علمی داشت و توانست در دنیا در علم نوآفرینی کند، به‌طور طبیعی دارای اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس خواهد بود. اگر این عزت‌نفس و این اعتمادبه‌نفس در ملتی پدید آمد، بسیاری از مشکلات او حل خواهد شد؛ کارهای بزرگ می‌کند، خطرپذیری‌ها می‌کند
علم نافع علم تاثیر گذار در رفاه جامعه	صنعتی که مایه‌ی توسعه و پیشرفت کشور نباشد، برای ما مفید نیست؛ علمی که به فناوری تولید نشود، فایده‌ای ندارد و نافع نیست.
رسیدن به رفاه و اقتدار جهانی از طریق علم	جوانان عزیز! ببینید اهمیت کار علمی چقدر است؛ اهمیتش درجه یک است. اگر ما برای یک کشور، عزت و آبرو و رفاه و اقتدار جهانی و پیشرفتهای علمی بخواهیم، باید از طریق علم وارد شویم.
پیشرفت علمی لازمه ی تقابل با نظام سلطه	عزیزان من! ما امروز در کشورمان به پیشرفت علم نیاز داریم. امروز اگر برای علم سرمایه‌گذاری و مجاهدت و تلاش نکنیم، فردای ما، فردای تاریکی

مفاهیم	گزاره
	خواهد بود.
پیشاهنگی در تولید علم و فناوری، از عوامل اقتدار ملی	تقویت ایمان، تقویت علم، تقویت فناوری، تسلط بر فنون روز، پیشاهنگ شدن در تولید علم، شکوفایی استعداد های آحاد ملت و جوانان در رشته های مختلف - چه علوم انسانی، چه علوم طبیعی، چه انواع گوناگون علوم تجربی - همبستگی ملی و تقویت همدلی در میان مردم؛ این هاست که می تواند یک ملت را تقویت کند؛
اقتدار علمی زمینه ساز تولید ثروت و رفاه اجتماعی	در درجه ی اول قدرت علمی است. دانشگاه ها در این زمینه مسئولیت دارند. قدرت پیدا کنید. اگر ایران اسلامی بتواند در زمینه ی علمی سخن خودش را در حد سخنان اول دنیا در بیاورد، کار شدنی است؛ چون علم، ثروت هم ایجاد می کند، قدرت نظامی هم ایجاد می کند، اعتماد به نفس هم ایجاد می کند
دانش و فناوری پیشرفته بستر ساز اقتدار ملی و رفاه اجتماعی	یک ملت با داشتن دانش پیشرفته، فناوری پیشرفته، هم به ثروت میرسد، هم به استغنا ی سیاسی میرسد، هم آبرومند میشود، هم دستش قوی میشود.
اقتدار علمی موجب تحقق اهداف و آرمانها	یک ملت، با اقتدار علمی است که می تواند سخن خود را به گوش همی افراد دنیا برساند؛ با اقتدار علمی است که می تواند سیاست برتر و دست والا را در دنیای سیاسی حائز شود. اقتصاد هم به دنبال اینها به دست می آید؛ پول تابع توانایی هاست.
رفاه و آسایش مردم	اسلام آنقدر به رفاه مردم، آسایش مردم و اینطور چیزها توجه دارد و هیچ در این جهت فرقی مابین قشری با قشر دیگر نمی گذارد
علم مایه قدرت و ثروت	علم مایه ی قدرت و ثروت است. اگر کشور شما و نظام جمهوری اسلامی باید به این قدرت و اقتدار دست پیدا کند تا بتواند از ملت خود، از کشور خود، از ارزشهای خود و از نظام خود پشتیبانی کند و مصونیت ببخشد
ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت	اصل، عدالت است. البته، تولید ثروت هست. نظام اسلامی، یک جامعه فقیر نمی خواهد. یک ملت فقیر و یک درآمد عمومی ناچیز نمی خواهد. از ثروتها استفاده می کند؛ علم را پیشرفت می دهد، منابع زیرزمینی را استخراج می کند، انسانها را به رشد عقلانی می رساند، تجارت می کند و صنعت راه می اندازد.
تولید ثروت و عدالت، دو رکن اقتصاد اسلامی	یکی از آن دو پایه عبارت است از «افزایش ثروت ملی».... پایه دوم، «توزیع عادلانه و رفع محرومیت در درون جامعه ی اسلامی» است. این دو تا باید تأمین بشود. و اولی، شرط دومی است. اگر تولید ثروت نشود؛ اگر ارزش افزوده در کشور بالا نرود، ما نمی توانیم محرومیت را برطرف کنیم

مفاهیم	گزاره
ارزش والای ثروت معنوی در مقابل ثروت مادی	در دنیا، نگاه مادی به سرمایه‌ها و ثروت معنوی موجب شده است که ثروت‌های معنوی را با محاسبه‌ی امکان تبادل به پول بسنجند؛ این دانش چقدر میتواند تبدیل به پول بشود؛ این هنر چقدر میتواند تبدیل به پول بشود؛ اما در اسلام این معیار وجود ندارد.
علم کلید پیشرفت و تولید ثروت	علم است که برای آن‌ها ثروت به وجود آورده است، قدرت سیاسی به وجود آورده است، نفوذ در دنیا و در مناطق گوناگون عالم به وجود آورده است. کلید پیشرفت، علم است.
ثواب داشتن و حسنه بودن تولید ثروت	تولید ثروت چیز خوبی است. اگر چنانچه در این تولید ثروت، قصد صرف او برای کار خیر، برای پیشرفت کشور، برای کمک به محرومان باشد، حسنه هم هست، ثواب هم دارد
رسیدن به ثروت و اقتدار ملی از مسیر دانش	علم مایه‌ی قدرت و ثروت است. اگر کشور شما و نظام جمهوری اسلامی باید به این قدرت و اقتدار دست پیدا کند تا بتواند از ملت خود، از کشور خود، از ارزشهای خود و از نظام خود پشتیبانی کند
هم افزایی علم و ثروت	علم به ثروت کمک میکند، ثروت به علم کمک میکند؛ دائماً هم‌افزایی به وجود می‌آید
رشد اقتصادی برای عدالت اجتماعی و رفاه عمومی	در نظام‌های سرمایه‌داری، اساس، رشد اقتصادی و شکوفایی اقتصادی و ازدیاد و تولید ثروت است. هر که بیشتر و بهتر تولید ثروت کند، او مقدم است. آن‌جا مسأله این نیست که تبعیض یا فاصله پیش آید. فاصله در درآمدها و نداشتن رفاه جمع کثیری از مردم، نگرانی نظام سرمایه‌داری نیست
عدالت هدف اصلی تولید ثروت و اقتدار	ثروت ملی و اقتدار ملی باید برای این باشد که این ملت بتواند برخلاف سنت رائج جهان، پرچم عدالت را در دست بگیرد.
عدالت و توسعه اقتصادی در کنار هم	ما طبق برخی از سیاست‌هایی که امروز در دنیا رایج است و طرفداران زیادی هم دارد، نیستیم که صرفاً به رشد تولیدات و رشد ثروت در کشور فکر کنیم و به عدالت در کنار آن فکر نکنیم، نه این منطق ما نیست. نوآوری نظام ما همین است که می‌خواهیم عدالت را با توسعه و با رشد اقتصادی در کنار هم و باهم داشته باشیم.
محترم بودن مالکیت خصوصی از نظر اسلام	اما در مورد دارائی خصوصی، این مسلم است که مورد قبول اسلام است
رفاه با حفظ ارزشهای اسلامی	برنامه ریزی در جهت رفاه متناسب با وضع عامه مردم توأم با حفظ شعائر و ارزشهای کامل اسلامی و پرهیز از تنگ نظریها و افراط گراینها و نیز مبارزه با فرهنگ مصرفی که بزرگترین آفت یک جامعه انقلابی است

مفاهیم	گزاره
اعتماد به خدای تبارک و تعالی	اعتماد به خدای تبارک و تعالی
پابندی به تکلیف شرعی، شجاعت در اقدام، حکمت در تدبیر، و صداقت و وفاداری به مردم	پابندی به تکلیف شرعی، شجاعت در اقدام، حزم و حکمت در تدبیر، و صداقت و وفاداری به مردم
ظرفیت های بالای رشد اقتصادی ایران بدون تکیه به منابع فسیلی	ایران امکانات و ظرفیت های مختلف و فراوانی برای رشد اقتصادی دارد که اگر نفت هم نباشد بتواند به رشد خود و از بین بردن فقر نائل شود.
وابستگی اقتصادی زمینه ساز وابستگی در همه عرصه ها	اگر مملکت شما در اقتصاد نجات پیدا نکند و وابستگی اقتصادی داشته باشد، همه جور وابستگی دنبالش می آید
افزایش ثروت ملی یکی از دو ارکان اصلی اقتصاد اسلامی	یکی از آن دو پایه عبارت است از «افزایش ثروت ملی». کشور اسلامی باید کشور ثروتمندی باشد؛ کشور فقیری نباید باشد؛ باید بتواند با ثروت خود، با قدرت اقتصادی خود، اهداف والای خودش را در سطح بین‌المللی پیش ببرد.
اهمیت ثروتمند کردن جامعه اسلامی	هر کس بتواند جامعه اسلامی را ثروتمند کند و کارهای بزرگی انجام دهد، ثواب بزرگی کرده است.
تامین عدالت اجتماعی در توسعه اقتصادی	بعضی این تصور را می‌کنند که ما بایستی دوره‌ای را صرف رشد و توسعه کنیم و وقتی که به آن نقطه مطلوب رسیدیم، به تأمین عدالت اجتماعی می‌پردازیم. این فکر، اسلامی نیست. «عدالت» هدف است و رشد و توسعه مقدمه عدالت است
عدالت هدف رشد اقتصادی و تولید ثروت	اگر در جامعه‌ای عدالت باشد، یعنی قانون، عادلانه؛ قضاوت، عادلانه؛ اجرا، عادلانه و نظر به آحاد ملت، نظر عادلانه باشد، تلاش اجتماعی و اقدام سازنده اقتصادی هم در آن جامعه بهتر خواهد شد و ثروت هم بیشتر به آن جامعه رو خواهد آورد. اما اصل قضیه، عدالت است و ما دنبال عدالتیم.
مبارزه با فساد اقتصادی	فساد اقتصادی در دستگاه‌های دولتی موجب می‌شود که سود همه تلاشهای انجام شده در راستای پیشرفت و تولید ثروت عمومی برای رفاه مردم، به جیب عده‌ای مفت‌خور و سوءاستفاده‌چی سرازیر شود
ضرورت و اهمیت خودکفایی	ما باید از لحاظ اقتصادی هم خودمان را به‌طور کامل از زیر نفوذ قدرتها خارج کنیم. یعنی ملت ما باید بتواند بنابر تشخیص و مصلحت خود، آن صنعت و کالا و متاعی را که احتیاج دارد، در داخل کشور و با استفاده از منابع و امکانات موجود تولید کند
حفظ استقلال اقتصادی در جهانی	اگر قرار است جهانی شدن به معنای درست کلمه تحقق پیدا بکند، باید

مفاهیم	گزاره
شدن	کشورها استقلال خودشان - استقلال اقتصادی و استقلال سیاسی - و قدرت تصمیم‌گیری خودشان را حفظ کنند
مرزشکنی علمی	ما باید بر ثروت علمی بشر بیفزاییم. نگویند نمی‌شود؛ می‌شود. یک روزی بشریت فناوری ریزترینها - نانو تکنولوژی - را نمی‌شناخت، بعد شناخت. امروز صد تا میدان دیگر ممکن است وجود داشته باشد که بشر نمی‌شناسد؛ اما می‌توان آنها را شناخت و می‌توان جلو رفت.
ممانعت نخبگان از توقف حرکت علمی	نخبگان نگذارند این حرکت کند شود یا خدای ناکرده متوقف شود؛ پیش بروید. حوزه و دانشگاه در این مورد مسئولیت سنگینی دارند.
امنیت سرمایه گذاری	ما به مسئله‌ی امنیت سرمایه گذاری هم احتیاج داریم، تا در داخل کشور سرمایه گذاری شود. باید امنیت سرمایه گذاری به طور کامل تأمین شود
احترام به مالکیت و سود مشروع ناشی از سرمایه گذاری	البته هر کس که سرمایه گذاری می‌کند، برای سود سرمایه گذاری می‌کند؛ اشکالی هم ندارد؛ سود مشروع است. باید بین سود مشروع و نا مشروع فاصله ایجاد کرد
امنیت اقتصادی	دنیا و آخرت در سایه‌ی امنیت وجود دارد
اقتصاد دانش بنیان	باید روزی برسد که بتوانیم از دانش خود نان بخوریم و این ملت بتواند از دانش خود ثروت تولید کند.
هم افزایی اقتصاددانش محور و ثروت برآمده از آن	آن وقت خود آن ثروت به پیشرفت دانش کمک خواهد کرد. یک هم‌افزایی پی‌درپی دارند: علم به ثروت کمک می‌کند، ثروت به علم کمک می‌کند؛ دائماً هم‌افزایی به وجود می‌آید
تولید دانش بنیان مهمترین ویژگی تولید ثروت	تولید دانش بنیان مهمترین ویژگی تولید ثروت
ضرورت حرکت بسوی صنایع دانش بنیان	یک نکته‌ی دیگری که مهم است، مسئله‌ی تحقیق است؛ تحقیق و توسعه‌ی فناوری. امروز همه‌ی صنایع دنیا از جمله صنعت خودرو دانش محور است.
سرمایه گذاری در تولید علم و نوآوری علمی	سرمایه‌گذاری در تولید علم و نوآوری علمی
پیوند بین علم و صنعت	ما باید در همه زمینه‌ها - چه علوم طبیعی و چه علوم انسانی - علم تولید کنیم. اتصال علم و صنعت - که من بارها روی آن تأکید کرده‌ام - باید تحقق پیدا کند
وجود منابع مختلف و استعدادهای خلاق انسانی	از قبیل معادن مختلف که در صنایع اهمیت زیادی دارد و همچنین امکانات کشاورزی و دامداری و مهمتر از همه وجود استعدادهای سرشار و خلاق

مفاهیم	گزاره
	انسانی .
کارآفرینی و سرمایه گذاری برای تولید ثروت	یعنی کارآفرینی، ایجاد اشتغال در کشور موجب میشود که ثروت تولید بشود؛ همچنانی که سرمایه و سرمایه‌دار، ایجاد کار می کند - چه سرمایه‌ی مالی، چه سرمایه‌ی علمی - کارگر هم ایجاد سرمایه می کند، ایجاد ثروت می کند.
شناسایی و هدایت استعدادها و ارزشگذاری به آنها	ما امروز استعدادهای زیادی در کشور داریم که بایستی شناسایی، جمع و هدایت شوند و باید به آنها عملاً تفهیم شود که برای استعدادشان ارزش قائلیم.
فعال شدن و بروز استعدادهای درونی در مقابل تحریم	تحریم موجب شد که نیروهای درونی و ظرفیت عظیم ملت ایران فعال شود، استعدادهائی بروز کند و کارهای عظیمی تحقق پیدا کند؛ که اگر تحریم نبود، این کارها اتفاق نمی افتاد
نقش سرمایه های انسانی متخصص برای کارآفرینی و ثروت آفرینی	خیل عظیم نیروهای جوان و تحصیلکرده و مدیران مجرب و لایق - که بحمدالله در کشور ما هر دو، هم جوانان تحصیلکرده و هم مدیران لایق زیادند - باید بتوانند پروژه‌های بزرگ و فعالیتهای کارآفرین و ثروت آفرین کشور را به دست بگیرند؛ اجرا کنند و پیش ببرند
نوآوری در بستر اعتماد به نفس و باور ما می توانیم	مخترعین ما می توانند در سطح بالا اختراع بکنند، مبتکرین ما می توانند در سطح بالا ابتکار کنند به شرط اینکه اعتماد به نفس خودشان داشته باشند و معتقد بشوند به اینکه می توانیم
تجاری سازی محصولات علمی و فناوری	مسئله‌ی تجاری سازی خیلی مهم است. یافته‌های علمی و صنعتی بایستی بتوانند در کشور تولید ثروت کنند
تکمیل زنجیره علم و فناوری تا بازار	پیشرفت علم این است که زنجیره‌ی علم، فناوری، تولید محصول و تجاری سازی - که این زنجیره‌ی بسیار مهمی است
تجاری سازی محصولات دانش بنیان	نخبگان و زبندگان و اهل علم و اهل تحقیق به این که به سمت تشکیل این شرکتها بروند و همچنین رساندن محصول این شرکتها و این تحقیقات به بازار و در دسترس مردم قرار دادن و وارد کردن آن در چرخه‌ی تجارت است.
نوآوری لازمه پیشرفت علمی	اگر بخواهید از لحاظ علمی پیش بروید، باید جرأت نوآوری داشته باشید
حمایت از کارآفرینان داخلی	حمایت از کارآفرینان داخلی
ثبات و شفافیت و انسجام سیاستها و مقررات اقتصادی	ثبات و شفافیت و انسجام سیاستها و مقررات اقتصادی

مفاهیم	گزاره
تقویت خطرپذیری و جرات علمی دو عنصر تأثیرگذار بر پیشرفت	میبینم که دو عنصر از مهمترین عناصر تأثیرگذار در پیشرفتهای ملی برای کشورها، عبارت است از: یکی «خطرپذیری» و یکی هم «کار سخت و پیگیر و پشتکار» است
بهره بردای از مواد خام نفتی در صنایع و عدم اتکا به خام فروشی	نفت را در ضمن اینکه به هرکس که مشتری باشد و با رعایت عدل و انصاف از ما بخرد و پول آن را بدهد می فروشیم سعی هم خواهیم کرد که از خود نفت در صنایع مختلف استفاده کنیم .
ایجاد صنایع بنیادی و مادر	سیاست صنعتی دولت جمهوری آینده بر اساس ایجاد صنایع بنیادی و مادر خواهد بود، به طوری که هرگونه وابستگی از بین برود
نفی اقتصاد تک محصولی	خروج از تکیه به صادرات نفت و نیز آزادی صادرات و واردات و به طور کلی تجارت بر اساس قانون و با نظارت دولت در نوع و قیمت
توسعه اقتصاد بدون نفت	باید کشور به جایی برسد که بتواند با اختیار، هرگاه اراده کرد، سرچاههای نفت خودش را ببندد؛ ما باید به این باور برسیم
تقویت شرکتهای دانش بنیان	بخواهیم به رشد اقتصادی حقیقی نائل شویم، راهش تکیه‌ی به علم است؛ این هم از راه تقویت همین شرکتهای دانش بنیان، عملی است.
توسعه شرکتهای دانش بنیان در شکوفایی اقتصادی	آن وقت این شرکتهای دانش بنیان که بر مبنای علم کار میکنند، تولید میکنند و ثروت آفرینی میکنند، خواهند توانست بتدریج اقتصاد کشور را به شکوفایی واقعی برسانند
استفاده از تجربه ها و دانش بیگانگان	از تجربه‌ها و دانشها باید استفاده کرد، اما الگو و شیوه و مدل را باید کاملاً بومی و خودی انتخاب کرد
مبارزه با فرهنگ مصرفی	برنامه ریزی در جهت رفاه متناسب با وضع عامه مردم توأم با حفظ شعائر و ارزشهای کامل اسلامی و پرهیز از تنگ نظریها و افراط گراییها و نیز مبارزه با فرهنگ مصرفی که بزرگترین آفت یک جامعه انقلابی است
تشویق تولیدات داخلی	تشویق به تولیدات داخلی و برنامه ریزی در جهت توسعه صادرات و گسترش مبادی صدور کالا
تجارت آزاد بر اساس قانون	خروج از تکیه به صادرات نفت و نیز آزادی صادرات و واردات و به طور کلی تجارت بر اساس قانون و با نظارت دولت در نوع و قیمت
مشارکت همگانی برای بهبود وضع اقتصادی	همه قیام کنند برای اینکه مملکت را از این وضع اقتصادی نجات بدهند
تقویت پژوهش در اقتصاد دانش محور	یک نکته‌ی دیگری که مهم است، مسئله‌ی تحقیق است؛ تحقیق و توسعه‌ی فناوری.

مفاهیم	گزاره
تقویت کارآمدی تشکیلات علمی موجود کشور	همین مجموعه‌های موجود را بایستی تقویت کرد، تا بتوان پایه‌ی علم و تحقیق را در کشور پیش برد
مخالفت اسلام با مصرف گرایی محض و پول را ملاک ارزش قرار دادن	چیزی که باید اضافه کنیم اینست که فساد اخلاق و انسان مصرفی شدن و تمام تلاش انسان برای لذت جوئی بیشتر و تمام ارزش‌ها را با پول سنجیدن، مفهومی غیر از مدرنیزه کردن کشور دارد و تشیع با آنها مخالف است، نه با مدرنیزه کردن کشور.
سیاست حفظ آزادی، استقلال و منافع مردم	سیاست ما همیشه بر مبنای حفظ آزادی و استقلال و حفظ منافع مردم است که این اصل را هرگز فدای چیزی نمی‌کنیم
اهمیت نقش تربیت اخلاقی و دینی در محصولات دانشگاه‌ها	در این اعصار اخیر که صدمات بیشتر شده است و وابستگی‌های کشور به حد اعلا رسیده بوده است، این فقط برای این بوده است که علم بوده است، تربیت اخلاقی و دینی و معنوی نبوده است.
محصولات مترقی و سازنده دانشگاه	رکن علم و رکن تربیت معنوی، اگر این دو جهت در دانشگاه پیدا شده بود، محصولات این دانشگاه هم محصولاتی صحیح و مترقی و سازنده بود و کشور ما به این حالی که ما الان داریم می‌بینیم، نبود.
پیشرفت علمی در رأس همه‌ی کارهای اساسی	پیشرفت علمی و رشد علمی در رأس همه‌ی کارهای اساسی برای پیشرفت کشور باشد. یعنی مهم‌ترین زیرساخت کشور، زیرساخت انسانی است به وسیله‌ی علم.
فرصت‌های برابر برای تولید ثروت	برای اینکه بتوانیم کشور را از لحاظ ثروت ملی به حد استغناء و بی‌نیازی برسانیم، باید سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی و تولید ثروت در معرض انتخاب همه‌ی آحاد فعال کشور قرار بگیرد.

مقوله‌ها و مفاهیم تبدیل علم و فناوری به ثروت در بیانات و آثار امام و رهبری در جدول شماره ۵ ارائه می‌گردد:

جدول ۵. مقوله‌ها و مفاهیم تبدیل علم و فناوری به ثروت در بیانات و آثار امام و رهبری

مفاهیم	مقوله‌ها
خودکفایی، استقلال فرهنگی و اقتصادی، لازم‌ه پیشرفت علمی خودباوری، امید به موفقیت و حرکت جهادگونه، خودباوری و توجه به استعدادهای درونی	استقلال اقتصادی و نفی سلطه بیگانه
اقتدار ملی مانع سلطه‌پذیری، علم نافع محصول علم با تهذیب، موافقت اسلام با علم سودمند برای مردم، علم و فناوری، کلید اصلی تمدن‌سازی، اقتدار علمی	اقتدار علمی، فناوری و نوآوری و زمینه‌ساز تولید ثروت و رفاه

مقوله‌ها	مفاهیم
اجتماعی	موجب عزت و اعتماد به نفس ملت، علم نافع علم تاثیر گذار در رفاه جامعه، رسیدن به رفاه و اقتدار جهانی از طریق علم، پیشرفت علمی لازمه تقابل با نظام سلطه، پیشاهنگی در تولید علم و فناوری، از عوامل اقتدار ملی، اقتدار علمی زمینه‌ساز تولید ثروت و رفاه اجتماعی، دانش و فناوری پیشرفته بستر ساز اقتدار ملی و رفاه اجتماعی، اقتدار علمی موجب تحقق اهداف و آرمان‌ها، جهاد علمی راهکار ممانعت از سلطه‌پذیری.
ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت	رفاه و آسایش مردم، علم مایه قدرت و ثروت، ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، تولید ثروت و عدالت، دو رکن اقتصاد اسلامی، ارزش والای ثروت معنوی در مقابل ثروت مادی، علم کلید پیشرفت و تولید ثروت، ثواب داشتن و حسنه بودن تولید ثروت، رسیدن به ثروت و اقتدار ملی از مسیر دانش، هم افزایی علم و ثروت، رشد اقتصادی برای عدالت اجتماعی و رفاه عمومی، عدالت هدف اصلی تولید ثروت و اقتدار، عدالت و توسعه اقتصادی در کنار هم، محترم بودن مالکیت خصوصی از نظر اسلام، اقتصاد اسلامی موجب رشد استعدادهای و بروز خلاقیت‌ها، رفاه با حفظ ارزشهای اسلامی، اعتماد به خدای تبارک و تعالی، پابندی به تکلیف شرعی، شجاعت در اقدام، حکمت در تدبیر، و صداقت و وفاداری به مردم
پیشرفت اقتصادی و افزایش ثروت ملی	ظرفیت‌های بالای رشد اقتصادی ایران بدون تکیه به منابع فسیلی، وابستگی اقتصادی زمینه ساز وابستگی در همه عرصه‌ها، افزایش ثروت ملی یکی از دو ارکان اصلی اقتصاد اسلامی، اهمیت ثروتمند کردن جامعه اسلامی، الزام عدالت اجتماعی در پیشرفت علمی و تولید ثروت، تامین عدالت اجتماعی در توسعه اقتصادی، عدالت هدف رشد اقتصادی و تولید ثروت، مبارزه با فساد اقتصادی، توجه به استقلال در تهیه الگوی بومی پیشرفت، ضرورت و اهمیت خودکفایی، حفظ استقلال اقتصادی در جهانی شدن
جهاد علمی	مرزشکنی علمی، ممانعت نخبگان از توقف حرکت علمی
امنیت اقتصادی و حرمت مالکیت و سرمایه‌های مشروع	امنیت سرمایه گذاری، احترام به مالکیت و سود مشروع ناشی از سرمایه‌گذاری، امنیت اقتصادی
اقتصاد دانش بنیان	اقتصاد دانش بنیان، هم‌افزایی اقتصاد دانش محور و ثروت برآمده از آن، تولید دانش بنیان مهم‌ترین ویژگی تولید ثروت، ضرورت حرکت به سوی صنایع دانش بنیان، تبدیل علم و هنر به ثروت مادی و ثروت معنوی
ایجاد نظام ملی نوآوری	سرمایه‌گذاری در تولید علم و نوآوری علمی، پیوند بین علم و صنعت
شناسایی و هدایت استعدادهای و	وجود منابع مختلف و استعدادهای خلاق انسانی، وجود استعدادهای سرشار و

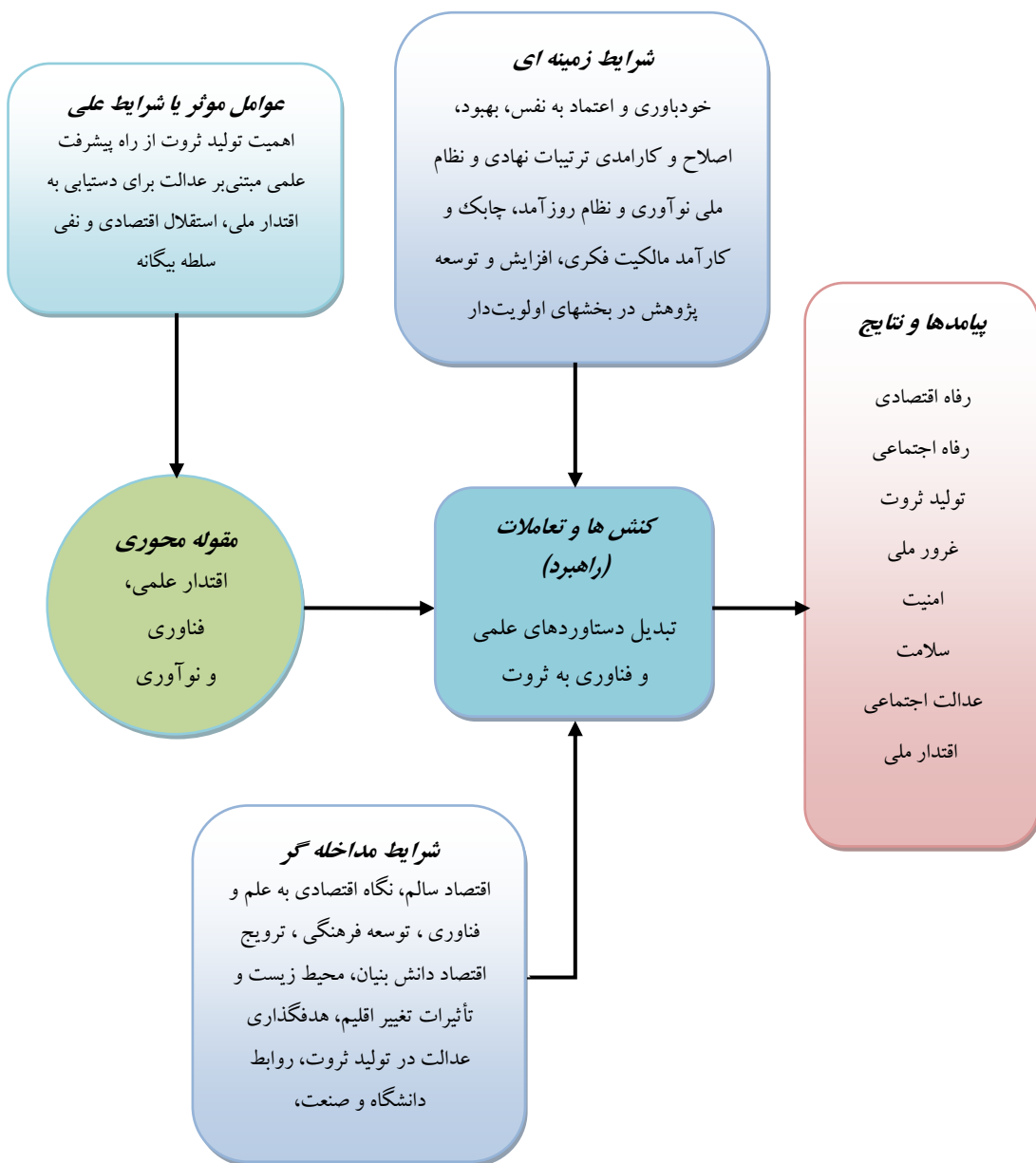
مقوله‌ها	مفاهیم
ارزش‌گذاری به آن‌ها	خلاق انسانی، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری برای تولید ثروت، شناسایی و هدایت استعدادها و ارزش‌گذاری به آن‌ها، فعال شدن و بروز استعدادهای درونی در مقابل تحریم، نقش سرمایه‌های انسانی متخصص برای کارآفرینی و ثروت‌آفرینی
تکمیل زنجیره علم و فناوری تا بازار	نوآوری در بستر اعتماد به نفس و باور ما می‌توانیم، تجاری‌سازی محصولات علمی و فناوری، تکمیل زنجیره علم و فناوری تا بازار، تجاری‌سازی محصولات دانش بنیان، نوآوری لازمه پیشرفت علمی، حمایت از کارآفرینان داخلی، ثبات و شفافیت و انسجام سیاست‌ها و مقررات اقتصادی، تقویت خطرپذیری و جرات علمی دو عنصر تاثیرگذار بر پیشرفت
توسعه و تقویت اقتصاد دانش محور	بهره‌بردی از مواد خام نفتی در صنایع و عدم اتکاء به خام فروشی، ایجاد صنایع بنیادی و مادر، حرکت به سمت اقتصاد بدون نفت، نفی اقتصاد تک‌محصولی، توسعه و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان در شکوفایی اقتصادی، حمایت دولت از پیشرفت و ابتکارات علمی
تبدیل تهدید تحریم به فرصت	مبارزه با فرهنگ مصرفی، تشویق تولیدات داخلی، تجارت آزاد بر اساس قانون، مشارکت همگانی برای بهبود وضع اقتصادی
هدایت و تقویت تحقیق	تقویت پژوهش در اقتصاد دانش محور
توسعه زیرساخت‌ها	تقویت کارآمدی تشکیلات علمی موجود کشور
الزامات ارزشی تبدیل علم و فناوری به ثروت	اسلام زمینه‌ساز رشد علمی، مخالفت اسلام با مصرف‌گرایی محض و پول را ملاک ارزش قرار دادن، سیاست حفظ آزادی، استقلال و منافع مردم، اهمیت نقش تربیت اخلاقی و دینی در محصولات دانشگاه‌ها، محصولات مرفعی و سازنده دانشگاه، پیشرفت علمی در رأس همه‌ی کارهای اساسی، فرصت‌های برابر برای تولید ثروت

گزاره‌های صریح یا مفاهیم ضمنی مستخرج از تحلیل محتوی کیفی فرمایش‌های امام خمینی (رحمت‌الله علیه) نشان می‌دهد، مفاهیمی چون استقلال فرهنگی و اقتصادی، اقتدار ملی مانع سلطه‌پذیری، موافقت اسلام با علم سودمند برای مردم، محترم بودن مالکیت خصوصی از نظر اسلام، رفاه با حفظ ارزش‌های اسلامی و اعتماد به خدای تبارک و تعالی، نوآوری در بستر اعتماد به نفس و باور ما می‌توانیم، نفی اقتصاد تک‌محصولی، برجسته است. در تحلیل محتوی کیفی فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نیز مفاهیمی چون خودباوری، امید به موفقیت و حرکت جهادگونه، توجه به استعدادهای درونی، اقتدار علمی زمینه‌ساز تولید ثروت و رفاه اجتماعی، ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، مرزشکنی علمی، تلاش برای کسب فناوری و دانش فنی انرژی‌های نو، احترام به مالکیت و سود مشروع ناشی از

سرمایه‌گذاری، ضرورت حرکت به سوی صنایع دانش بنیان، تجاری‌سازی محصولات علمی و فناوری، تکمیل زنجیره علم و فناوری تا بازار، ثبات و شفافیت و انسجام سیاست‌ها و مقررات اقتصادی، تقویت و توسعه شرکت‌های دانش بنیان، تقویت پژوهش در اقتصاد دانش محور برای تبدیل علم و فناوری به ثروت برجسته و مورد تاکید است.

مقایسه بیانات و آثار حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در این تحقیق نشان می‌دهد که برداشت‌ها از تولید علم و ثروت و ریشه‌ها، آثار و بایدها و نبایدهای آن شباهت قابل توجهی مشاهده می‌شود. هر دو بزرگوار تولید علم و ثروت، پیشرفت مبتنی بر تولید علم را با توجه به درون و تکیه بر سرمایه‌ها و استعدادها درون کشور مبتنی بر عدالت و با هدف رفاه اجتماعی همه مردم و تحقق اقتدار ملی و اقتدار نظام اسلامی را اکیداً توصیه کرده‌اند.

در ادامه این تحلیل با شناسایی و محور قرار دادن مقوله اقتدار علمی، فناوری و نوآوری به عنوان پدیده محوری، فرایند کدگذاری محوری انجام و با ایجاد پیوند میان مقوله‌ها، شرایط علمی، راهبردها، عوامل زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر و پیامدهای اقتدار علمی، فناوری و نوآوری در قالب پارادایم کدگذاری محوری تعیین شد و با ارتباط دهی این شش مقوله مجزا، تحلیل مورد نظر مطابق شکل شماره ۱ ترسیم و نتیجه‌گیری شده است.

شکل ۱. مدل پارادایمی نظریه داده بنیاد تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت بر اساس گفتمان امام و رهبری

در این مدل شرایط علمی یا عوامل موثر شامل: اهمیت ثروتمند کردن جامعه اسلامی، ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، تولید ثروت و عدالت، دو رکن اقتصاد اسلامی و استقلال اقتصادی و نفی سلطه بیگانه برگرفته از بیانات و آثار حضرت امام خمینی (ره) حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در باره تولید ثروت از مسیر علم و فناوری است. مقوله محوری مدل (اقتدار علمی، فناوری و نوآوری)، با توجه به پارادایم جهانی اقتصاد مبتنی بر دانش و نوآوری و واکنش گفتمان امام و رهبری به این پارادایم با طرح مرجعیت و اقتدار علمی و طرح تکمیل زنجیره ایده تا بازار، از این گفتمان استخراج شده است. این مقوله (اقتدار علمی و فناوری و نوآوری) در بیانات و آثار امام و رهبری به‌ویژه رهبری (مدظله‌العالی)، در موضوعات علمی و شکوفایی اقتصادی مرتبط با تولید ثروت، به وضوح نمایان است و سایر مفاهیم و عناصر در بیانات و ادبیات ایشان را تحت تاثیر قرار داده است. تشویق مکرر به رسیدن به عبور از مرزهای دانش، پیشرفت در فناوری‌های نو از جمله نانو، بیو، سلول‌های بنیادی، فضایی، هسته‌ای و بازدید و گزارش‌گیری مستمر از مراکز تحقیقاتی و پیگیری پیشرفت‌ها و کاربردهای آن‌ها را می‌توان در راستای همین مقوله مرکزی گفتمان ارزیابی کرد.

از مجموع داده‌های حاصل از گفتمان امام و رهبری در حوزه تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت برای تعیین شرایط مداخله‌گری مفهیمی چون قوانین پیچیده و بروکراسی، نگاه اقتصادی به علم و فناوری، فرهنگ مصرفی، ترویج اقتصاد دانش بنیان، توسعه فرهنگی، ارزش والای ثروت معنوی در مقابل ثروت مادی، امنیت اقتصادی، حرمت مالکیت و سرمایه‌های مشروع و اقتصاد رقابتی سالم، شفاف و بدون رانت، عدالت و برای تعیین متغیرهای زمینه‌ای مدل مفهیمی چون خودباوری و اعتماد به نفس، اتخاذ راهبرد خودکفایی، نظام ملی نوآوری، توانمندی‌ها با رویکرد درون‌زا و برون‌نگر، اصلاح ترتیبات نهادی، انسجام و هماهنگی بین دستگاه‌ها و نهادهای متولی، افزایش و توسعه پژوهش، استعدادهای (سرمایه‌های) انسانی، مرزشکنی علمی، مرجعیت علمی، جهاد علمی، تجاری‌سازی علم و فناوری قابل دستیابی و برجسته است. رفاه اقتصادی و اجتماعی، تولید ثروت، غرور ملی، امنیت، سلامت، عدالت اجتماعی و اقتدار ملی نتایج و پیامدهای اجرای مدل پارادایمی نظریه داده‌بنیاد گفتمان امام و رهبری در تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت، استخراج شده‌اند.

مفهوم علم به‌مثابه قدرت یا اقتدار علمی و فناوری در این گفتمان تا آنجایی پذیرفته است که آن را در قالب زنجیره کامل علم و فناوری بنگریم. به عبارتی، علم و فناوری که با تجاری‌سازی و عرضه

و استقبال بازار، تولید ثروت و رفاه اجتماعی کند، می‌تواند موجب اقتدار گردد و در غیراین صورت از تولید و پیشرفت صرف علم و فناوری ثروت و اقتداری به دست نمی‌آید.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

این پژوهش کیفی با هدف تبیین گفتمان امام و رهبری در تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت با استفاده از نظریه داده بنیاد انجام شده است. برای تبیین این گفتمان، کلیه آثار و فرمایش‌های مرتبط با علم و فناوری حضرت امام خمینی (ره) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بررسی و در نهایت با شناسایی مقوله اقتدار علمی، فناوری و نوآوری به‌عنوان پدیده محوری و مرکزی در اندیشه و بیانات امام و رهبری پیرامون تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت، پنج مقوله اصلی شرایط علمی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها در قالب پارادایم کدگذاری محوری تعیین شد که شرایط علمی اثرگذار بر اقتدار علمی، فناوری و نوآوری شامل: اهمیت ثروتمند کردن جامعه اسلامی، ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، تولید ثروت و عدالت، دو رکن اقتصاد اسلامی و استقلال اقتصادی و نفی سلطه بیگانه و شرایط مداخله‌گری شامل: قوانین پیچیده و بروکراسی، نگاه اقتصادی به علم و فناوری، فرهنگ مصرفی، ترویج اقتصاد دانش بنیان، توسعه فرهنگی، ارزش والای ثروت معنوی در مقابل ثروت مادی، امنیت اقتصادی، حرمت مالکیت و سرمایه‌های مشروع و اقتصاد رقابتی سالم، شفاف و بدون رانت، عدالت و برای متغیرهای زمینه‌ای نیز شامل: خودباوری و اعتماد به نفس، اتخاذ راهبرد خودکفایی، نظام ملی نوآوری، توانمندی‌ها با رویکرد درون‌زا و برون‌نگر، اصلاح ترتیبات نهادی، انسجام و هماهنگی بین دستگاه‌ها و نهادهای متولی، افزایش و توسعه پژوهش، استعدادها (سرمایه‌های) انسانی، مرزشکنی علمی، مرجعیت علمی، جهاد علمی، تجاری‌سازی علم و فناوری شناسایی شده‌اند. رفاه اقتصادی و اجتماعی، تولید ثروت، غرور ملی، امنیت، سلامت، عدالت اجتماعی و اقتدار ملی به‌عنوان نتایج و پیامدهای اجرای مدل پارادایمی نظریه داده‌بنیاد گفتمان امام و رهبری در تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت، استخراج شده‌اند.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) دهه چهارم انقلاب را به نام دهه پیشرفت و عدالت نامگذاری و با انتخاب نام‌هایی برای هر سال جهت حرکت عموم مردم و نخبگان را به کار و تلاش مضاعف، نوآوری و شکوفایی، جهاد اقتصادی، اشتغال‌آفرینی، حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی، حمایت از

تولید ملی و مدیریت جهادی تشویق و رهنمون ساختند و در این راستا با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و واگذاری تصدی‌های دولتی به بخش خصوصی، علم و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان، با تکیه بر استعداد نخبگان و دانشجویان و تلاش مسئولین اجرایی به گفتمان‌سازی جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و حمایت مادی و معنوی از نهادها و موسسات علمی پرداختند و نشان داد هنگامی که اراده یک ملت آزاد و مستقل بر امری تعلق گیرد، انحصارات و موانع فیزیکی و روانی نظام‌های سلطه‌قادر به شکست اراده ملت‌ها نخواهند بود. برخی دستاوردهای این تدابیر از جمله: دستیابی ایران به داشتن فناوری سلول‌های بنیادی، طراحی موشک ماهواره‌بر و اعزام موجود زنده به فضا، ساخت ماهواره، چرخه سوخت هسته‌ای و پیشرفت‌های نانو نشان می‌دهد که در این دوره، تلاش‌های مردم و دولت در جهت اجرای دستورات رهبری با هدف «اقتدار علمی، فناوری و نوآوری» و حرکت به سمت دانش بنیان کردن اقتصاد ملی و تولید ثروت تاحدودی به ثمر نشست.

تبدیل علم و فناوری به محصولات و فرایندهای دارای ارزش اقتصادی و تولید ثروت از طریق فرایندهای نوآوری، در دهه‌های اخیر توسط کشورهای توسعه‌یافته با عنوان و مفهوم اقتصاد دانش محور مورد توجه قرار گرفته و تلاش‌های بسیار گسترده‌ای در گسترش، تقویت و تلفیق مفهوم اقتصاد دانش محور انجام شده است و مرزهای اقتصاد دانش محور با اقتصاد تولید محور، آشکار و روشن گشته است. در این ارتباط اصلی در کتاب ارزیابی قدرت ملی در عصر اطلاعات (۲۰۰۰)، مدلی را معرفی می‌کند که بر اساس آن مدل، قدرت ملی در نهایت محصول توانایی یک کشور، تسلط بر چرخه‌های نوآوری در طول زمان و لذا استفاده از ثمرات این تسلط جهت تولید توانمندی‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، تامین منافع بین‌المللی، تقویت ثبات کشور و من جمله نظامی موثر است (اشلی و همکاران، ۲۰۰۰: ۳۸-۳۷). در نتیجه، این گفتمان نشان می‌دهد که اقتدار علمی، فناوری و نوآوری راهکار اساسی توسعه اقتصادی، تولید ثروت، رفاه اجتماعی و اقتدار ملی است که در این ارتباط نوآوری و تجاری‌سازی، مفاهیم اساسی هستند.

پیشنهاد

با توجه به آشکار شدن پیوند بین مقوله‌ها در مدل پارادایمی نظریه داده بنیاد تبدیل دستاوردهای علمی و فناوری به ثروت اقدامات زیر و اجرای آن‌ها توسط تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران پیشنهاد می‌شود:

۱. برنامه‌ریزی فراگیر در جهت تشویق تولید و صادرات محصولات دانش بنیان.
۲. هدفمندسازی و مدیریت متمرکز فعالیت‌های پژوهشی کشور در راستای توسعه و پیشرفت کشور.
۳. ساماندهی و تحول در نظام ملی نوآوری کشور.
۴. حمایت هدفمند از تجاری‌سازی محصولات دانش بنیان و یافته‌های پژوهشی منتج به فناوری با ارزش افزوده بالا.
۵. ایجاد نظام چابک و کارآمد مالکیت فکری و حمایت‌های مادی (تسهیلات و قوانین) و معنوی از فرآیند تبدیل ایده به محصول و افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر فناوری پیشرفته داخلی در تولید ناخالص ملی.

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

- احمدپور، محمود؛ مقیمی، محمد (۱۳۸۸). مبانی کارآفرینی، چاپ هشتم، تهران: نشر فراندیش.
- بندریان، رضا؛ موسائی، احمد (۱۳۸۸). «بهره‌گیری از صنایع موجود راه حلی برای تسهیل تجاری‌سازی»، فصلنامه رشد فناوری، سال پنجم، شماره ۱۸.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۷۹). گفتمان و تحلیل گفتمانی، تهران: انتشارات فرهنگ گفتمان.
- خلیل، طارق (۱۳۸۵). مدیریت تکنولوژی، رمز موفقیت در رقابت و خلق ثروت، ترجمه سیدمحمد اعرابی و داود ایزدی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- خوش‌چهره، محمد؛ موسایی، میثم، ناظمی‌اردکانی، مهدی؛ واعظزاده، صادق؛ مبینی‌دهکردی، علی؛ کچویان، حسین؛ نبوی، سیدمرتضی (۱۳۸۸). «علم، فناوری و توسعه»، فصلنامه توسعه راهبرد، میزگرد علمی، شماره ۲۵.
- دلاور، عطیه؛ محمدی، مهدی؛ سلامی، رضا (۱۳۹۱). «فرآیند تجاری‌سازی محصولات با فناوری پیشرفته»، فصلنامه بهبود مدیریت سال ششم، شماره ۱.
- آذرنگ، عبدالحسین (۱۳۸۳). تاریخ علم، جلد ۳، تهران: انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.
- شعبانی، احمد؛ عبدالملکی، حجت‌الله (۱۳۹۰). «تجربیات و الزامات سیاست‌گذاری، مقایسه تطبیقی ایران و کشورهای پیشرو»، فصلنامه برنامه‌ریزی و بودجه، سال ۱۶ شماره ۱.
- عامری، فیصل‌الله (۱۳۸۰). «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و نقش آن در انتقال تکنولوژی به کشورهای رشد‌یابنده»، مجله پژوهش حقوق و سیاست، شماره ۵.
- فکور، بهمن (۱۳۸۵). «مروری بر مفاهیم نظری تجاری‌سازی نتایج تحقیقات»، فصلنامه رهیافت، شماره ۳۷.
- قاضی‌نوری، سپهر؛ بی‌تعب، علی؛ شجاعی، سعید (۱۳۹۲). «مدلی برای ارزیابی توانمندی نوآوری در سطح ملی»، فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، شماره ۲.
- قاضی‌نوری، سپهر؛ قاضی‌نوری، رضا (۱۳۹۰). بینش در نوآوری: مدیریت نوآوری از طریق درک قوانین آن، تهران: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی.
- قاضی‌نوری، سید سپهر (۱۳۸۱). سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی علم و تکنولوژی: مطالعه موردی نانو تکنولوژی در ایران، تهران: نشر آشنا.

- ویتوریو، کیهزا (۱۳۸۴). استراتژی و سازماندهی R&D، ترجمه سید سپهر قاضی‌نوری و محبوبهمدی‌خانی، تهران: مرکز صنایع نوین وزارت صنایع و معادن.
- گروه مطالعاتی دانشکده مدیریت راهبردی (۱۳۸۷). اصول و الزامات مرزשکنی دانش، تهران: نشر دانشگاه عالی ملی.
- مهدوی، محمدنقی (۱۳۸۵). فرهنگ توصیفی تکنولوژی، تهران: انتشارات چاپار.

(ب) منابع انگلیسی

- Abd Aziz K., Harris, H., & Norhashim, M.(2011). University research, development and commercialization management: A Malaysian best practice case study, World Review of Business Research, Vol. 1, No.2, 179-192
- Brooks, H., (1994). The relationship between science and technology. Research Policy 23 (5): 477-486
- Cowan, R, Paal, G, (2000). Innovation policy in a knowledge-based economy, Publication no. EUR 17023 of the Commission of the European Communities, Luxembourg, pp: 1-19
- Gans, J.S., Stern, S., (2003). The product market and the market for “ideas”: commercialization strategies for technology entrepreneurs, Research Policy, No. 32, pp. 333– 350.
- Hurd, P. D.(1994). Technology and the advancement of knowledge in the sciences. Bulletin of science, technology & society 14 (3): 125-131
- Jensen, R & Thursby, M. (2001). Proofs and prototype for sale: The licensing of university inventions, American Economic Review, 91: 240-259.
- Lyria Bennett Moses., (2007). Recurring Dilemmas: The Law’s Race to Keep up with Technological Change, The Berkeley Electronic Press, p.10
- Markman, G. D. et al., (2008). Research and technology commercialization, Journal of Management Studies, 45:8, 1401-1423
- Mehta, S.S., 2008. Commercializing Successful Biomedical Technologies: Basic Principles for the of Drugs, Diagnostics and Devices, New York, Cambridge University Press. www.cambridge.org/9780521870986
- Moxley, R. A. (1989). Some historical relationships between science and technology with implications for behavior analysis. The Behavior Analyst 12: 45-57
- Norain Ismail, Mohd Jailani Mohd Nor, Safiah Sidek Procedia (2015).

A Framework for a Successful Research Products Commercialisation: A Case of Malaysian, Academic Researchers. *Jornal of Social and Behavioral Sciences* (195) 283 – 292

- OECD (2002). *Science, Technology and Industry Outlook*, Paris

Reddy Metla, C.M., 2007. *Entrepreneurship and Commercialization: The Case of Kansas State University*, Master Thesis, Department of Agricultural Economics, Kansas State University.

- San, C. L., Narayanasamy, P. & Dahlan A. R., (2012). Commercialization of bioinformatics and biotechnology products in Malaysia: An overview, *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, Vol. 1, No.2, 2226-3624

- Sastry, R. K., et al., (2007). Can nanotechnology provide the innovations for a second green revolution in India agriculture, *Proceedings of the NSF Nanoscale Science and Engineering Grantees Conference*, Dec 3-6, Cornell University, Ithaca, New York, USA, 1-4

- Siegal, D. S. & Wright, M. (2007). Intellectual property: The assessment, *Oxford Review of Economic Policy*, Vol. 23, No.4, 529-540

- Vercauteren, A., (2004). Lead customer interaction during the commercialization process of radical technologies, *4th Annual Conference of the European Academy of Management*, St. Andrews, Scotland, May 5-8.

- Yaakub, N. I., (2011). Challenges for commercialization of university research for agriculture based innovation, *World Applied Sciences Journal*, 12(2): 132-138.

